

«Сучасні проблеми мовознавства та літературознавства: Збірник наукових праць». Випуск 19 (2014). Присвячується 90-річчю від дня народження професора В.І.Добоша. Перелік публікацій

МОВОЗНАВСТВО

Вовченко Галина

Збирач скарбів народної мови (до 90-річчя від дня народження професора В.І.Добоша)

Олег Белей

Статус українських сакронімів та принципи їх класифікації

Анотація:

У статті з'ясовано місце та статус українських сакронімів в національній онімійній системі; проаналізовано екстралінгвальні чинники, що впливають на становлення субсистеми сучасних українських сакронімів, а також запропоновано поділ сучасної української сакронімії на 11 класів.

Анастасія Вегеш

Конотативне та функціональне наповнення літературно-художніх антропонімів у романі Мирослава Дочинця «Лис у винограднику»

Анотація:

У статті досліджуються літературно-художні антропоніми з роману Мирослава Дочинця «Лис у винограднику». Визначаються виражальні можливості літературно-художніх антропонімів, їх характеристичний потенціал.

Анатолий Виноградов

Семантико-стилистические параметры русских и венгерских глаголов как фактор их префиксально-директивной валентности: введение в проблему

Анотація:

Стаття закладає основи контрастивного аналізу утворених за допомогою префіксів російських та угорських дієслів – назв різновидів основних типів самостійного пересування з семою 'векторність', які мають статус

ідеографічних або стилістичних синонімів відповідних базових найменувань цих типів, за допомогою метода концептуально-польової інтерпретації мовного відбиття цих типів і різновидів у російській мові.

Борис Галас

Важливі вияви лексикографічного досвіду А. Кримського

Анотація:

Характеризуються лексикографічні зацікавлення і задуми А. Кримського, коментуються матеріали словників кінця XIX — 30-х років XX ст., до яких А. Кримський має стосунок як автор, співавтор, редактор або вчений, словниковий доробок якого враховано в їх джерельній базі.

Оксана Дутка

Омонімія в колі сучасних наукових проблем

Анотація:

Авторка на підставі аналізу лінгвістичних праць українських та зарубіжних учених охарактеризувала основні ознаки і типи омонімів та їх місце у лексичній системі мови, звернула увагу на критерії розрізнення полісемії та омонімії, з'ясувала причини виникнення омонімів, а також частково торкнулася проблеми міжмовної омонімії.

Викторія Крайник

Принципы соединения гетерогенных элементов в языке А. Радищева

Анотація:

У статті розглядаються структурні, а також деякі функціонально-стилістичні особливості дієприслівників у творі О. Радищева «Подорож від Петербурга до Москви». Основна увага звертається на взаємодію в мові письменника гетерогенних елементів.

Галина Макар

Цензурні переслідування української мови в Російській імперії в кінці XIX – на початку XX ст.

Анотація:

У статті окреслено корпус оприлюднених архівних матеріалів Російської імперії, які стосувалися дискримінації української мови в кінці XIX – на початку XX ст., систематизовано ці документи за тематично-хронологічним критерієм та проаналізовано зміст і форми заборон.

Наталія Малець

Літературно-просвітницька діяльність союзу визволення України у роки Першої світової війни

Анотація:

У статті досліджено літературно-просвітницьку діяльність Союзу визволення України у роки Першої світової війни в контексті міжнародних відносин Центрально-Східної Європи 1914-1918 рр., його боротьбі за відродження незалежної Української держави.

Ольга Миголинець

Із спостережень над лексикою власне весільного обряду в українських Закарпатських говірках

Анотація:

У статті наводиться лексико-семантичний та етимологічний аналіз лексики власне весільної обрядовості в українських закарпатських говірках. У цій тематичній групі виділено 11 семантичних мікрогруп. Простежуємо наявність чи відсутність зібраних назв в українській літературній мові та українських говорах.

Оксана Миголинець-Шовак, Наталія Петій

До поняття дискурсу в сучасній лінгвістиці

Анотація:

У статті розглядаються особливості тлумачення терміну *дискурс*. Авторкою наводяться різні підходи до його розуміння в сучасній лінгвістиці. Значна увага приділяється висвітленню характеристик дискурсу.

Оксана Негер

Державна ідеологія як чинник впливу на розвиток закарпатоукраїнського урбаноніміконув кінці ХХ – на початку ХХІ ст.

Анотація:

У статті вперше проаналізовано державну ідеологію як екстралінгвальний чинник впливу на розвиток закарпатоукраїнського урбанонімікону в кінці ХХ – на початку ХХІ ст. Розглянуто специфіку формування сучасних урбанонімних систем міст і сіл Закарпаття.

Лілія Онишко

Механізми синестезії в ідіостилі А. Лотоцького

Анотація:

У статті досліджуються механізми синестезії в ідіостилі галицького письменника А.Лотоцького і виявляються можливі способи поєднання сенсорних концептів на прикладі книги оповідань «Княжа слава», оскільки саме синестезія зумовлює унікальні метафоричні перенесення, що дають змогу письменникові надати тексту виразності й експресивності.

Віталія Папіш

Мовна об'єктивізація психологічної акцентуації в оповіданні В. Винниченка «Таємна пригода»

Анотація:

У статті здійснено психоаналітичну інтерпретацію художньої мови відомого українського письменника В.Винниченка на предмет виявлення у ній індивідуально-підсвідомого психологічного змісту. Зокрема, аналізуються вияви гіпертимної акцентуації в оповіданні «Таємна пригода». На рівні тексту це проявляється у лексемах на позначення сміху, оптимізму, швидкості психічних реакцій, діалогічному мовленні.

Ольга Пискач

Номінація поховальних обрядодій та місця їх проведення в Закарпатському говорі

Анотація:

У статті зроблено спробу етнолінгвістичного, словотвірного та лінгвогеографічного аналізу назв поховальних обрядодій і місця їх проведення в закарпатському говорі на матеріалі 48 н. п. Закарпатської області. Авторка аналізує слова, які належать винятково до похоронної сфери, а також загальноживану лексику, семантичне поле якої включає й значення поховально-обрядової реальності.

Іван Сабadosh

Засади дослідження історії української ботанічної лексики XIX — поч. XX ст.

Анотація:

У статті характеризуються писемні джерела української мови XIX — початку XX ст., у яких зафіксовані українські назви рослин, що стали

предметом дослідження автора. Описуються принципи, методи, методика аналізу лексичного матеріалу.

Валентина Статєєва

Тарас Шевченко на Закарпатті в другій половині XIX – на початку XX ст.: мовний аспект

Анотація:

У статті простежено входження творчості Т. Шевченка в культурно-мовний простір Закарпаття в XIX – на поч. XX ст. (до 1919 р.) в контексті національно-мовної ситуації в краї, доповнено існуючу літературу новими фактами, проаналізовано мову закарпатських публікацій творів Т. Шевченка в 1911–1913 рр., акцентовано на ролі Шевченкової мови в історії літературної мови Закарпаття.

Василина Сугоняк

Листи М. Симулика до К. Галаса у контексті мовних, літературних і культурно-освітніх змагань на Закарпатті в 1941–1944 роках

Анотація:

У статті вперше публікуються листи М. Симулика до К. Галаса з коментарями і спеціальною увагою до фактів, що засвідчують зміни в мовній ситуації на Закарпатті в роки угорської окупації і розкривають деякі обставини запровадження в навчальний процес “Граматики руського языка” І. Гарайди (1941), освітні і літературні прагнення хустської гімназійної молоді.

Людмила Устюгова

Деепричастия в художественной прозе XIX века

Анотація:

У статті розглядаються структурні та стилістичні особливості дієприкметників у прозі XIX століття. В аналізований період дієприслівники здобули морфологічну й синтаксичну незалежність, ставши виокремленою від дієприкметникових форм категорією, й дістали широке розповсюдження у літературній мові.

Олеся Харківська

Суфіксальний словотвір відад’єктивних іменників чоловічого роду в українських говорах Закарпаття

Анотація:

На основі зібраного матеріалу описується продуктивність словотвірних типів відад'єктивних іменників чоловічого роду. По можливості залучається аналогічний матеріал з інших діалектів української мови та сучасної української літературної мови.

Галина Шкурко

Назви традиційних видів транспорту та їх частин у Закарпатських говірках

Анотація:

У статті розглянуто назви традиційних видів транспорту та їх частин у закарпатських говірках, здійснено спробу їх лексико-етимологічного, словотвірного та лінгвогеографічного аналізу.

ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО

Евеліна Балла

Наративний дискурс малої прози Василя Симоненка

Анотація:

У статті досліджуються наративні моделі та поетика психологізму в малій прозі В.Симоненка. Увагу зосереджено й на проблематиці та художніх особливостях оповідань письменника.

Валентина Барчан

Проблема пам'яті в поемі „Гайдамаки” Т. Шевченка

Анотація:

Поема Т.Г.Шевченка «Гайдамаки» інтерпретується крізь призму проблеми пам'яті, зокрема проаналізовано функцію спогаду в аспекті взаємозв'язку спогаду й ідентичності спогаду й слави, спогаду й історії.

Елена Бекасова

Величайшее обновление жизни в «Повести временных лет» (к 900-летию создания памятника)

Анотація:

У статті розглядається проблема співвідношення вигаданих і реальних подій, описуваних у старожитніх літописах. На прикладі розгортання

літописних версій Хрещення Русі показана робота літописця, зосередженого не на фактологічності викладу, а на роздумах щодо значущої події «обновлення життя» та її наслідків для майбутніх поколінь.

Олександра Ігнатович

Реконструкція біблійної легенди у новелі «Чайки летять на схід» Івана Чендея

Анотація:

У статті простежується реконструкція біблійної легенди про випробування Богом Авраама у новелі І.Чендея «Чайки летять на Схід».

Оксана Кузьма

Інтертекстуальність драми С. Черкасенка „Ціна крові”

Анотація:

У статті аналізується інтертекстуальність драми „Ціна крові” С.Черкасенка, українського письменника-модерніста. Простежується новаторство митця в осмисленні євангельського сюжету про Юду Іскаріота. У драмі виявляються культурні впливи, асоціації, сліди „чужих текстів”, вивчаються особливості авторського розуміння феномена зради.

Ольга Мікула

Спогад як елемент внутрішньої архітектоніки у новелах Івана Чендея

Анотація:

Стаття порушує питання використання І.Чендеєм у своїх новелах спогаду, ретроспекції, як елементу сюжетотворення, як можливості вираження авторської філософії. Водночас у статті визначаються основні функціональні призначення спогаду.

Ольга Панчук

Мифопоэтические исследования в современном русском и украинском литературоведении

Анотація:

Міфопоетичні дослідження в сучасному українському та російському літературознавстві.

У статті узагальнено та проаналізовано погляди вчених щодо сучасного

розуміння міфу та здійснено огляд актуальних досліджень із міфопоетики у російському та українському літературознавстві. Окреслено функції та роль міфу в сучасній літературі. Проаналізована його роль в естетиці, соціології, етнології, історії, філософії, а також визначене поняття "національний міф".

Мирослава Піцишин

Передумови виникнення дитячої літератури на Україні

Анотація:

У статті досліджено причини виникнення та розвиток дитячих видань повоєнного періоду, які стали основним джерелом формування національної та патріотичної молоді.

Оксана Талабірчук

Проблематика повісті «Ангел над містом» Івана Яцканина

Анотація:

У статті вперше досліджується проблематика повісті «Ангел над містом» Івана Яцканина, зокрема розглядається проблема самоідентифікації — одна з провідних у творчості прозаїка. Вона пов'язана з проблемою втрати родинного зв'язку та національної ідентичності, й проблемою щастя.

Оксана Тиховська

Уявлення про відьму у світогляді українців

Анотація:

У статті розглядається образ відьми на основі праць О. Афанасьєва, В. Гнатюка, В. Милорадовича, П. Іванова та Ф. Потушняка, акцентується на специфіці цього міфологічного персонажа, магічних «вміннях» та властивостях відьми в уявленнях українського народу.

РЕЦЕНЗІЇ

Евеліна Балла

Художній профіль талановитої поетеси

Ольга Миголинець

Вагоме дослідження з історії української ботанічної лексики

ЮВІЛЕЇ

Іван Сенько

Ще одна книга про Олександра Духновича

Оксана Тиховська

“Втілення мрії або шлях до щастя” (до ювілею Валентини Володимирівни Барчан)